

FULL d'INNOVACIÓ DOCENT en EDUCACIÓ SUPERIOR

Gener

07

SUMARI

«Avui parlem...»

- Global University Network for Innovation

«Què en podeu dir de...»

- Temps d'estudi

«Coneixes...?»

- La Pissarra Digital Interactiva (PDI) com a recurs didàctic en la docència universitària

«Informacions»

- Activitats de formació que tindran lloc els mesos de gener i febrer

UAB

Universitat Autònoma
de Barcelona

AVUI PARLEM...

Global University Network for Innovation

Els dies 27, 28 i 29 de novembre d'enguany, va tenir lloc la III Conferència Internacional de Barcelona sobre Educació Superior, organitzada per la Global University Network for Innovation (GUNI), a la Universitat Politècnica de Catalunya. Seguint la línia de les dues conferències anteriors: el compromís social de les universitats i el finançament de les universitats, aquest any el col·loqui ha girat entorn de l'acreditació.

Creada per la UNESCO, la Universitat de les Nacions Unides (UNU) i la Universitat Politècnica de Catalunya (UPC), la GUNI ha vetllat per tal de promoure l'ensenyament superior com a element clau per al desenvolupament.

Amb el títol «L'acreditació per a garantir la qualitat: què hi ha en joc?», la conferència ha tingut com a objectiu central oferir als assistents un espai de debat i reflexió sobre aquesta temàtica clau de l'educació superior. Aproximadament uns quaranta professionals d'arreu del món —professors d'universitat, rectors, experts amb responsabilitat dins l'àmbit de l'acreditació, entre d'altres— han analitzat aquest procés en les diferents regions del món: els Estats Units i el Canadà, l'Àfrica subsahariana, la regió àrab, l'Amèrica Llatina i el Carib, la regió de l'Àsia i el Pacífic, i el nou Espai Europeu d'Educació Superior.

Paral·lelament, la conferència també s'ha centrat a presentar plantejaments conceptuals, reflexions de caire polític i un recull de bones pràctiques. A més, s'han tractat altres qüestions sobre l'acreditació fent referència a:

- L'acreditació entorn de la protecció dels interessos socials i la diversitat.
- La prospectiva de l'acreditació davant nous reptes.

Tanmateix, alguns dels eixos emergents de política d'educació superior també s'han tractat en diferents ponències, com per exemple la universitat i l'aliança de civilitzacions, a càrrec de Federico Mayor Zaragoza, la taula rodona sobre el paper de les agències en un món global, les experiències sobre el compromís social, l'ètica, el frau i el desenvolupament sostenible a les universitats, i la reflexió sobre la formació per al futur, a mans d'Edgar Morin.

D'altra banda, a la conferència també s'ha presentat l'informe l'«Educació superior en el món», la segona entrega de la GUNI sobre el compromís social de les universitats. Bàsicament, aquest informe presenta el resultat dels estudis i les recerques que s'han fet sobre l'acreditació, i ofereix als professionals alguns dels coneixements necessaris per a la presa de decisions.

Esdevenint un punt de referència a escala mundial, la Conferència Internacional sobre Educació Superior s'ha consolidat com un espai per intercanviar i debatre temàtiques i reptes que ha d'afrontar l'educació superior al segle XXI.

<http://www.guni-rmies.net/>

- Les metodologies adequades que s'utilitzen en l'ensenyament superior per tal de contribuir al compromís social.

Maite Martínez, Sarai Sabaté,
Núria Marzo, Pere Tomasa
(Equip IDES)

QUÈ EN PODEU DIR DE...

Temps d'estudi

En l'adaptació a l'Espai Europeu d'Educació Superior esdevé cabdal el sistema europeu de transferència i acumulació de crèdits (ECTS) centrat, principalment, en la càrrega de treball de l'estudiant. En aquest sentit, l'estimació del temps dedicat al procés d'aprenentatge és, sens dubte, un mecanisme clau a tenir en compte en l'adaptació de les titulacions pilot a l'EEES.

Des de l'inici d'aquesta adaptació, l'estimació del temps es du a terme de manera complementària a tres nivells ben diferenciats. D'una banda, es fa a nivell docent, on el professorat és el responsable de recollir les dades que els seus estudiants dediquen a l'elaboració dels treballs, activitats, sortides, etc. D'altra banda, es té en compte el temps a nivell de titulació amb l'objectiu de facilitar la coordinació de les diferents assignatures i professorat i vetllant perquè la dedicació de l'estudiant a cadascuna sigui equilibrada respecte de la resta. En aquesta mateixa línia, des de l'any 2004, l'IDES en les diferents titulacions pilot fa una enquesta on s'analitza el temps que dediquen els estudiants, aproximadament en una setmana estàndard, a les assignatures que estan vinculades al semestre. Alguns dels ítems que apareixen a l'enquesta fan referència a:

- La recerca de materials i documentació diversa com a treball preparatori per a l'estudi o la sortida de camp
- L'estudi de la teoria individualment
- L'estudi de la teoria en grup.
- El treball autònom individual per elaborar informes de pràctiques, de resolució de problemes, del treball final, d'exposicions orals, etc.
- La tutoria presencial i no presencial amb el professor
- Les sortides, els treballs de camp, l'assistència a seminaris, etc.
- Altres activitats relacionades amb l'assignatura.

Calcular el temps destinat a diverses situacions que tot sovint s'entrecreuen és una tasca feixuga, ja que els estudiants no acostumen a tenir pautats els seus temps de dedicació a l'estudi. Tot i així, els resultats obtinguts indiquen que el temps mitjà que l'estudiant hi dedica es concentra bàsica-

ment en tasques com l'estudi de la teoria de manera individual, els treballs de preparació d'informes individualment i en menor mesura de forma grupal, i la recerca de materials i documentació relacionada amb l'assignatura. Si observem les dades obtingudes de les titulacions, podem assenyalar tres situacions característiques de l'organització del temps de l'estudiant (curs acadèmic 2005-2006):

- Titulacions en què el treball en equip està poc present entre les activitats proposades a l'estudiant.
- Titulacions en què es demana a l'estudiant un treball solament individual sense la necessitat de buscar informació de manera autònoma.

- Titulacions en què l'estudiant clarament treballa l'autonomia en la cerca d'informació, l'autoaprenentatge, la responsabilitat individual i la cooperació per treballar en equip.

Aquesta informació es podria relacionar amb les competències que s'han anat desenvolupant en les titulacions; per a uns, clarament apareixen l'autonomia, el treball en equip i l'autoresponsabilitat; per a d'altres, la capacitat analítica i de síntesi de manera individual i, en alguns casos, encara es reforça el treball d'estudi individual (a partir d'apunts, llibres, etc.)

CONEXES...?

Pissarra digital interactiva (PDI) com a recurs didàctic en la docència universitària

Des de l'any 2001, el Grup de Recerca DIM-UAB (Didàctica i Multimèdia) ha fet diverses recerques en centres de Catalunya i Espanya sobre la pissarra digital a les aules de classe. La pissarra digital (*digital whiteboard*) és un sistema tecnològic força estès als països desenvolupats, que es va començar a introduir a Catalunya a través de les dotacions «kit Internet a l'aula» del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya.

En aquests nivells d'educació obligatòria, ja és un fet cada dia més estès i amb bones pràctiques d'utilització didàctica per part de professors i alumnes, que en molts casos ha suposat una revolució a l'aula. Malgrat això, i que aviat arribaran alumnes formats amb aquesta tecnologia, malauradament no podem dir el mateix del seu nivell d'implantació, coneixement i ús dins del nostre àmbit universitari.

Considerem important donar a conèixer aquesta eina a la comunitat universitària perquè els professors puguin veure els avantatges que suposa fer-la servir en la pràctica docent.

Es consideren tres tipus de pissarra digital:

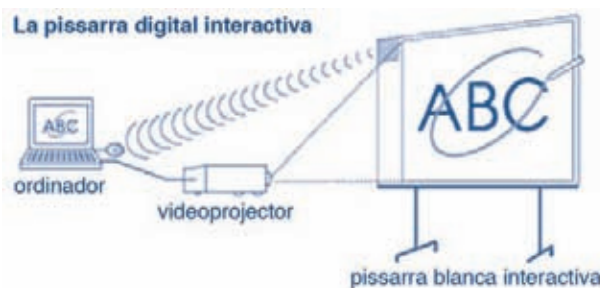
- La pissarra digital (PD), integrada bàsicament per un videoprojector i un ordinador connectat a Internet.
- La pissarra digital interactiva (PDI), que incorpora un tauler sensible vertical, de la mida d'una pissarra, a través del qual es pot interactuar amb l'ordinador i també escriure-hi a sobre amb un retolador especial.
- La pissarra digital interactiva portàtil (PDIP), que és un dispositiu molt més petit amb tecnologia sense fil, que permet les mateixes funcionalitats des de qualsevol lloc de l'aula.

Facilitat en la docència i creació d'objectes d'aprenentatge

La PDI és molt fàcil de fer servir i, en general, aprendre a utilitzar-la no requereix molta dedicació. Tampoc no requereix coneixements tècnics especials i només demana un temps complementari per tal de trobar recursos electrònics a la xarxa per a la docència.

La pràctica docent quotidiana permet diferenciar com a mínim dos nivells de disseny i creació, igualment vàlids segons les circumstàncies i els usos.

- D'una banda, els objectes creats a partir de la pròpia experiència *in situ*, de manera ràpida i sense gaire elaboració prèvia, i que responen a l'esquema de

classe real enregistrada. Té com a avantatges la facilitat de creació per part de qualsevol docent, sense coneixements previs, i la seva publicació immediata.

- D'altra banda, els objectes generats a partir d'un disseny i guió previs elaborats, que segueixen tots els passos de producció d'un producte audiovisual. Van adreçats a entorns més formals o institucionals que requereixen un producte més elaborat.
- També podem insinuar un tercer nivell referit a la publicació d'aquests objectes en entorns virtuals interactius i dinàmics que permeten manejar l'objecte i afegir-hi connectivitat i interacció.

Podem considerar els documents generats amb la PDI objectes d'aprenentatge o unitats digitals d'informació, creats amb la intenció de ser reutilitzats en diferents propostes i contextos docents. En aquest sentit, és important establir uns criteris de categorització i estandardització que en facilitin la classificació i l'organització d'acord amb les propietats següents: reutilització, educativitat, interoperabilitat, accessibilitat, durabilitat, independència, modificabilitat i flexibilitat.

Algunes dinàmiques d'utilització

Pere Marquès (2004) ja ens proposava algunes possibilitats d'utilització i d'aprofitament didàctic de la PDI. Podem identificar tres formes bàsiques d'utilització:

- Ús per part del professorat donant suport a les seves explicacions als estudiants, projectant, anotant i remarcant a sobre i enregistrant quan sigui adient tot tipus de recursos, com ara pàgines web que ofereixin imatges, esquemes, vídeos, punts de vista, notícies de la premsa digital, presentacions d'institucions i empreses... I, per descomptat, també poden projectar vídeos, materials en suport CD o fins i tot programes de televisió.
- Ús per part dels estudiants en la seva tasca de recerca i presentació de temes, ja que poden buscar informació i recursos relacionats amb els objectius i continguts programats, i presentar-los als seus companys, quan el professor ho indiqui, fent servir les funcionalitats pròpies de la PDI.
- Ús conjunt per part del professor i els estudiants. Per exemple, en el marc d'un debat que ha estat prèviament preparat.

Aquells professors interessats a conèixer més detalls sobre la PD poden posar-se en contacte amb l'autor o amb l'IDES.

Referències: consulteu FULL D'INNOVACIÓ DOCENT EN EDUCACIÓ SUPERIOR 12/2006.

DORADO, C. 2005. Vídeos sobre la pissarra digital.

<http://mem.uab.es/videos/>

MARQUÈS, P. 2002. *La pizarra digital en los contextos educativos*.

<http://dewey.uab.es/pmarques/pizarra.htm>

PLA DE FORMACIÓ PERMANENT IDES (GENER-FEBRER 2007)

La Unitat d'Innovació Docent en Educació Superior (IDES), dintre del seu Pla de Formació Permanent, us convida a participar en les activitats de formació que tindran lloc els mesos de gener i febrer de 2007.

Criteris d'inscripció

- El Pla de Formació Permanent de l'IDES és a l'abast del personal docent investigador de la Universitat Autònoma de Barcelona.
- Les inscripcions es fan a través de la pàgina web de l'IDES (www.uab.es/ides)
- Quan el nombre de participants inscrits hagi arribat a un màxim d'alumnes (35 participants), el botó d'inscripcions es desactivarà.
- Els cursos hauran de tenir un mínim de deu alumnes per poder dur-se a terme.
- En el cas que estigues fent el Programa FDES, ho heu d'especificar en el moment de la inscripció.
- Les activitats de formació són gratuïtes.

Tipus d'activitats formatives

Les activitats formatives es classifiquen en tres tipus:

- Seminaris A: Estratègies d'ensenyament i aprenentatge
- Seminaris B: Avaluació
- Tallers C: Recursos didàctics

Dates: del 22 de gener al 9 de febrer

Horaris: de 10 a 13 i de 15 a 18 h (amb alguna excepció)

Detallem a continuació els cursos que s'ofereixen en aquesta edició.

Estratègies d'ensenyament-aprenentatge

- Adaptar les nostres assignatures a ECTS: què hem de fer?
- Disseny i gestió del procés d'adaptació a l'EES d'una titulació del Pla Pilot de la UAB
- Aprenentatge per problemes i l'Espai Europeu d'Educació Superior
- Resoldre problemes per aprendre: identificació de les competències del pensament científic
- Aprenentatge cooperatiu en l'àmbit universitari
- Mètode del cas
- La tutoria acadèmica a la universitat
- Carpeta de l'estudiant

- Recursos d'interacció a l'aula
- Carpeta docent

Avaluació:

- Disseny i verificació de la qualitat de proves d'avaluació dels aprenentatges
- Avaluació de competències
- El programari PARIS: configuració, administració i correcció de proves d'avaluació dels aprenentatges

Recursos didàctics

- El WIKI com a eina d'aprenentatge dins l'EES
- Power Point com a recurs didàctic
- Disseny i creació avançada de materials didàctics en Power Point
- La web docent: disseny i creació
- Disseny avançat de pàgines web com a eina docent
- El Campus virtual de la UAB, una eina docent
- Imatge digital interactiva II. Fem-ho pas a pas
- Introducció a Moodle: una plataforma d'aprenentatge virtual lliure
- Educació de la veu i foniatria
- Pràctiques sobre el discurs oral en l'àmbit acadèmic: estratègies de comunicació a l'aula

Acreditacions dels cursos

Les activitats formatives que es realitzin les acreditarà l'IDES amb un certificat d'assistència. Per als qui fan el programa FDES, l'acreditació dels cursos serà la següent:

- Seminaris A i B: 1 crèdit ECTS
- Taller C: 0,5 crèdits ECTS

Els docents que vulguin accedir al programa d'acreditació en Formació Docent en Educació Superior (FDES) hauran de tenir en compte la normativa establerta per rebre aquesta acreditació. Per saber-ne les condicions, entreu a la pàgina web següent: <http://uab.es/ides> (activitats, programa FDES)

Unitat d'Innovació Docent
en Educació Superior (IDES)

Edifici A
Campus de la UAB
Universitat Autònoma de Barcelona
08193 Bellaterra (Cerdanyola del Vallès)
Tel.: 93 581 41 66
Fax: 93 581 41 67
ides@uab.es
www.uab.es/ides

Equip de la Unitat

Dra. Maite Martínez
Directora

Dra. Elena Añños
Àmbit d'Innovació

Sarai Sabaté
Àmbit de Formació

Núria Marzo
Pere Tomasa
Equip col·laborador

Lluïsa Agudo
Jordi Grau
Suport administratiu

Edició i impressió

Servei de Publicacions
de la Universitat Autònoma de Barcelona

